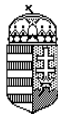

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.749/2018/8. szám

Végzés:

Az ítélet a Pf.I.20.749/2018/10.

számú végzéssel kijavítva.

Debrecen, 2019. február 27.

Dr. Bakó Pál s.k.

a tanács elnöke

A Debreceni Ítéltábla a dr. Muhi Erika ügyvéd (2030 Érd, Kárpitos utca 11.) által képviselt Európai Roma Jogok Központja Alapítvány (1077 Budapest, Kéthly Anna tér 1., Greenpoint Irodaház I. emelet) felperesnek – a dr. Méhes László (9200 Mosonmagyaróvár, Palánk utca 1. I/14.) ügyvéd által képviselt Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Központi Kórház és Egyetemi Oktatókórház (3529 Miskolc, Csabai kapu 9-11. szám alatti székhelyű) alperes ellen egyenlő bánásmód megsértése miatt indított perében a Miskolci Törvényszék 10.P.22.249/2017/19. számú ítélete ellen az alperes részéről 20. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a keresetnek teljes egészében helyt adó ítéletnek tekinti, és azt részben megváltoztatja: mellőzi a kereset részbeni elutasítására vonatkozó rendelkezést, továbbá az alperes által fizetendő közérdekű bírságot 2 000 000 (kettőmillió) forintra, az alperes által a felperesnek fizetendő elsőfokú perköltséget 75 000 (hetvenötezer) forintra, az állam által viselt elsőfokú illetéket pedig 36 000 (harminchatezer) forintra leszállítja. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 5000 (ötezer) forint másodfokú perköltséget.

Megállapítja, hogy 48 000 (negyvennyolcezer) forint feljegyzett fellebbezési illetéket az állam visel.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

Az alperes a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kórház és Egyetemi Oktatókórház, valamint a Miskolci Semmelweis Kórház és Egyetemi Oktatókórház jogutódjaként 2017. április 1. napján jött létre.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kórház és Egyetemi Oktatókórház (a továbbiakban: a kórház) Szülészeti- Nőgyógyászati Osztálya a kórház 2015. évi beszámolója alapján az országban a harmadik legnagyobb ágyszámmal rendelkező intézmény. 2015-ben

2158 szülésből 2201 gyermek született itt. A kórház területi ellátási kötelezettsége közel 160 Borsod-Abaúj-Zemplén megyei településre terjed ki, amelyek nagyobb részében jelentős számban laknak hátrányos helyzetű, alacsony társadalmi státuszú, szegénységben élő emberek, akik között jelentősen felülreprezentáltak a romák.

A 2014-2020. évekre vonatkozó Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia (a továbbiakban: a Stratégia) „Tartósan rászoruló – szegény családban élő gyermekek – romák” alcímet viselő része szerint az országon belül Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a legmagasabb a roma népesség aránya. Bár a legutóbbi népszámlálási adatok szerint a megye összlakosságából csupán 8,51% roma, a Stratégia szerint a valós arány akár ennek kétszerese is lehet, továbbá jelentősek a területi különbségek is, ezért számos településen, településcsoportban a lakosság többségét a cigányság alkotja. A Stratégia utal arra is, hogy a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal adatai szerint Borsod-Abaúj-Zemplén megye kistérségeinek nagy részében a roma lakosság aránya meghaladja az országos átlag kétszeresét és számos olyan település található itt, amelyekben a roma lakosság aránya az országos átlag háromszorosánál is magasabb. A Stratégia kifejti továbbá, hogy az Eurostat 2015-re vonatkozó adatai szerint az Észak-magyarországi régió, amelyhez Borsod-Abaúj-Zemplén megye is tartozik, egyike az Európai Unió egyik legszegényebb, gazdaságilag legkevésbé fejlett régióinak. A Stratégia hangsúlyozza, hogy a roma nők más nőktől és még a roma férfiktól is hátrányosabb helyzetben vannak: a roma nőkkel szembeni nemi alapú diszkrimináció származási alapú diszkriminációval is tetéződik.

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 11. §-ának (5) bekezdése szerint a szülő nő joga, hogy az általa megjelölt nagykorú személy a vajúdás és a szülés alatt folyamatosan vele lehessen.

A kórház a higiénias követelmények betartása céljából mindig is megkövetelte, hogy a szülő nő által megjelölt nagykorú személy (a továbbiakban: a kísérő) a vajúdás és a szülés során viseljen egy egyszer használatos, higiénias célú védőöltözetet (a továbbiakban: zsilipruha). Ezt a kórház kezdetben ingyenesen biztosította a kísérők részére. Miután azonban egyre jobban elterjedt a kísérővel történő szülés, a kórház – már 2014 előtt is – azt a gyakorlatot alakította ki, hogy amennyiben a kísérők nem hoztak magukkal gyógyszertárban vásárolt zsilipruhát, azt a kórház 2000-3000 forint „alapítványi felajánlás” ellenében biztosította nekik, amely a zsilipruhák beszerzését végző [redacted] alapítvány 1-hez került. A védőöltözetet a szülésznők bocsátották a kísérők rendelkezésére, majd az „alapítványi felajánlás” átadását követően arról nyugtát adtak ki. Zsilipruha nélkül nem lehetett bemenni a szülőszobába. Az alperes 2017. szeptember 1. napjától hatályos, de ténylegesen csak 2018. január 1. napjától alkalmazott munkautasítása szerint ugyanakkor a kísérők már kifejezetten csak a kórház Szülészeti és Nőgyógyászati Osztályán vásárolt zsilipruhában lehetnek jelen a vajúdás és a szülés során, amelynek ára 2500 Ft.

A felperes a keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes közvetlen hátrányos megkülönböztetés útján megsértette a kórház Szülészeti és Nőgyógyászati Osztályán szülő nők egyenlő bánásmódhoz való jogát azzal, hogy a zsilipruha nélkül érkezett kísérők részére csak korábban 3000 Ft, jelenleg pedig 5000 Ft alapítványi hozzájárulás ellenében biztosított zsilipruhát. A kereset kiterjedt annak megállapítására is, hogy az alperes ezen intézkedésével közvetett hátrányos megkülönböztetés útján megsértette a kórház Szülészeti és Nőgyógyászati Osztályán szülő roma nők egyenlő

bánásmódhoz való jogát is. Kérte továbbá, hogy a bíróság kötelezze az alperest a jogsértés abbahagyására, ennek keretében a zsilipruhák térítésmentes biztosítására, továbbá 8 000 000 Ft közérdekű bírság megfizetésére. Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel támadott ítéletében megállapította, hogy az alperes és egyik jogelődje: a kórház megsértette a Szülészeti és Nőgyógyászati Osztályon szülő nők egyenlő bánásmódhoz való jogát azzal, hogy a szülő nő kísérlőjének „alapítványi hozzájárulás” megfizetése ellenében biztosította azt a védőöltözetet, amelyet a szülőszobában viselni kell, amennyiben ilyen védőöltözetet a kísérlő nem hozott magával. Megállapította továbbá, hogy az alperes és egyik jogelődje: a kórház e magatartásával közvetett módon megsértette a Szülészeti és Nőgyógyászati Osztályon ellátott roma nemzetiséghez tartozó szülő nők egyenlő bánásmódhoz való személyiségi jogát is. Kötelezte az alperest a jogsértés abbahagyására, egyben eltiltotta attól, hogy a Szülészeti és Nőgyógyászati Osztályon térítés ellenében biztosítsa a szülő nők kísérlőjének azt a védőöltözetet, amelyet a szülőszobában viselni kell. Az alperest 5 000 000 Ft közérdekű bírság és a felperes részére 250 000 Ft elsőfokú perköltség megfizetésére kötelezte, az ezt meghaladó keresetet pedig elutasította. Megállapította, hogy 480 000 Ft le nem rótt kereseti illetéket az állam visel.

A határozatának indokolásában kifejtette, hogy a felperesnek az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) alapján csupán valószínűsítienie kellett azon tényállításának valódiságát, hogy az alperes és egyik jogelődje: a kórház a Szülészeti és Nőgyógyászati Osztályon szülő nőkkel szemben a vagyoni helyzetükre, a származásukra és az anyaságukra, mint védett tulajdonságaikra tekintettel közvetlen, a roma nemzetiséghez tartozó szülő nőkkel szemben pedig közvetett hátrányos megkülönböztetést alkalmazott. E kötelezettségének a felperes a keresetlevélhez csatolt, 2013-ban készült internetes cikk, valamint a [] alapítvány] által készített kérdőívek útján eleget tett, különös figyelemmel arra, hogy az alperes nem tette vitássá azokat az okiratokkal alátámasztott tényállításokat, amelyek a Borsod-Abaúj-Zemplén megyében élő emberek vagyoni helyzetére, továbbá a megye roma lakosságára vonatkoztak. A felperes indítványára tanúként kihallgatott [] tanú 1] és [] tanú 2] ugyanakkor kifejezetten igazolták is azt a tényt, hogy az alperes csak térítés ellenében adott zsilipruhát a védőöltözet nélkül érkezett kísérlőknek.

Ezzel szemben az alperes kötelezettsége volt annak bizonyítása, hogy hátrányos megkülönböztetésre sem közvetlenül, sem közvetve nem került sor, amelynek nem tudott eleget tenni. Alap nélkül hivatkozott arra, hogy az Eütv. 11. §-ának (5) bekezdésében foglalt betegjog nem kötelező reá nézve, a kísérlő jelenlétét ugyanis a szülő nő akaratának megfelelően a vajúadás és a szülés során mindenképpen biztosítani kell. Noha az alperes indítványára tanúként kihallgatott [] tanú 3] főorvos, [] tanú 4] főnővér és [] tanú 5] szülésznő azt vallották, hogy a kórház a 2017. szeptember 1. napján meghozott munkautasításig térítésmentesen biztosította a zsilipruhát az enélkül érkezett kísérlőknek, valamennyien elmondták, hogy a szülésznők tájékoztatták a kísérlőket az „alapítványi hozzájárulás” lehetőségéről. Azt, hogy e tájékoztatást a kísérlők miként értelmezték, az alperes nem bizonyította, mint ahogyan azt sem, hogy a kísérlők adott esetben „alapítványi hozzájárulás” nélkül is kaphattak zsilipruhát és részt vehettek a szülésen, ez utóbbi tényállítás igazolásához ugyanis olyan személyek tanúkénti

kihallgatása lett volna szükséges, akik kísérőként valóban így jutottak be a szülőszobára, ilyen tanúk kihallgatására azonban az alperes nem tett indítványt.

Az így megállapított tényállás alapján azt a következtetést vonta le, hogy az alperes az anyaságra és a terhességre, mint védett tulajdonságra tekintettel hátrányos megkülönböztetést alkalmazott a szülő nőkkel szemben, hiszen ugyanúgy kezelte őket, mint bármely más, a kórházban ellátott beteget. A szülés azonban egy élettani folyamat, nem pedig egy patológikus esemény, ezért garantálja a jogalkotó azt, hogy a vajúdo nő mellett az általa megjelölt nagykorú személy folyamatosan jelen lehessen, miközben ugyanez a lehetőség más betegeknél nem biztosítható. Mivel azonban az alperes ugyanúgy kezelte a szülő nőket, mint a többi beteget, figyelmen kívül hagyta e jogszabályban biztosított jogukat, így megsértette az egyenlő bánásmód követelményét.

Ugyanez az intézkedés közvetett hátrányos megkülönböztetés valósított meg a roma nemzetiségű szülő nőkkel szemben, hiszen korlátozta a kísérő jelenlétéhez fűződő jogukat. A keresetlevél mellékletét képező Stratégia alapján egyértelműen megállapítható ugyanis az az alperes által nem vitatott és egyébként is köztudomású tény, hogy Borsod-Abaúj-Zemplén megyében nagy számban laknak romák, akik meghatározó részben mélyszegénységben élnek, így nem engedhetik meg maguknak a zsilipruha megvásárlását. Azzal tehát, hogy az alperes a kísérő jelenlétéhez megkövetelte a zsilipruha megvételét, a mélyszegénységben élő társadalmi csoporton belül lényegesen nagyobb arányban hozta hátrányosabb helyzetbe a roma nőket, ezen társadalmi csoporton belül ugyanis felülreprezentáltak a romák.

Erre tekintettel a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959. évi Ptk.) 84. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján a jogsértés tényét megállapította, a 1959. évi Ptk. 84. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján pedig kötelezte az alperest a jogsértő magatartás abbahagyására, ennek keretében pedig eltiltotta őt attól, hogy térítés ellenében biztosítsa a kísérőknek a védőöltözetet. Alaposnak találta a közérdekű bírság iránti kérelmet is, a kórház által előidézett jogellenes állapot ugyanis évek óta fennáll, továbbá kifejezett társadalmi érdek fűződik az Eütv. 11. §-ának (5) bekezdésében biztosított jog érvényre jutásához. Mivel azonban a felperes állításával szemben nem 5000 Ft, hanem csupán 2000-3000 Ft volt az „alapítványi hozzájárulások” eseti összege, a bírság mértékét 5 000 000 Ft-ban állapította meg, amely szükséges és egyben elegendő is ahhoz, hogy az alperes felhagyjon a jogsértő magatartásával. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította.

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (1952. évi Pp.) 81. §-ának (2) bekezdése alapján 5 000 000 Ft marasztalási összeg után kötelezte az alperest a felperes jogi képviselői munkadíjból álló elsőfokú perköltségének megfizetésére, megállapította ugyanakkor, hogy az illetékmentes felek helyett a feljegyzett kereset illetéket az állam viseli.

Az alperes fellebbezése elsősorban a kereset elutasítására, másodlagosan pedig az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú bíróság per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára történő utasítására irányult. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem tájékoztatta a feleket a bizonyítandó tényekről, a bizonyítási kötelezettségről és a bizonyítási teherről. Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság tévesen értelmezte az ellenkérelmet is, hiszen az nem kérdőjelezte meg a szülők nőknek az Eütv. 11. §-ának (5) bekezdésében foglalt jogát, csupán azt tartalmazta, hogy e jogával nem

minden szülő nő kíván élni. Úgy érvelt ugyanakkor, hogy e betegjog érvényesítéséhez szükséges tárgyi feltételek biztosítására az alperes nem kötelezhető.

Állította, hogy a felperes nem tett eleget az Ebktv. alapján fennálló valószínűsítési kötelezettségének, erre ugyanis a csatolt internetes cikk nem volt alkalmas, még akkor sem, ha azzal szemben a kórház nem kért sajtóhelyreigazítást. Nem volt elegendő ehhez a alapítvány 2 által lebonyolított felmérés sem, abban ugyanis csak csekély számú résztvevő működött közre, így reprezentatívnak nem tekinthető. Érvelése szerint az ő indítványára kihallgatott tanúk kifejezetten igazolták, hogy a kórház térítésmentesen biztosította a zsilipruhákat az enélkül érkező kísérőknek. Az „alapítványi felajánlás” nem a ruha ellenértéke, hanem – elnevezéséből adódóan – csupán egy ellenszolgáltatás nélküli kifizetés volt. A szülésznőknek csak arról kellett tájékoztatniuk a kísérőket, hogy a szülőszobára nem mehetnek be zsilipruha nélkül, ezt a kötelezettséget pedig a higiénias követelmények biztosítása érdekében a kórház szabadon előírhatta. Azt ugyanakkor, hogy „alapítványi felajánlás” nélkül a szülőszobába nem lehetett bejutni, a perben semmi sem igazolta, épp ellenkezőleg: mindezt az ő indítványára kihallgatott tanúk kifejezetten cáfolták. Állította, hogy a szülő nők vagyoni helyzete olyan személyes adat, amelyről a kórház nem tudakozódhatott, abból pedig, hogy valaki roma, még nem következik, hogy mélyszegénységben él.

A jogsértés megállapítása esetére kérte, hogy az ítéltábla mellőzze a zsilipruha ellenértékének követelésétől történő eltiltást. Mindezt azzal indokolta, hogy a 43/2003. (VII.29.) ESzCsM rendelet alapján joga és egyben kötelessége is volt higiénias szabályzatot alkotni, amelyben a higiénias követelmények biztosítása érdekében, azaz nem haszonszerzési célból előírhatott ilyen fizetési kötelezettséget. Kérelmet terjesztett elő továbbá a közérdekű bírság 1 000 000 Ft-ra történő leszállítása érdekében is, figyelemmel arra, hogy azt az elsőfokú bíróság eltúlzott összegben határozta meg.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletét annak helyes indokai alapján helybenhagyni kérte.

A fellebbezés a per főtárgya tekintetében alaptalan.

Az ítéltábla mindenekelőtt kiemeli, hogy az elsőfokú bíróság valójában a keresetnek teljes egészében helyt adó ítéletet hozott, hiszen csupán annyiban tért el a felperes kérelmeitől, hogy az általa indítványozott összegnél alacsonyabb közérdekű bírság megfizetésére kötelezte az alperest. A közérdekű bírságra irányuló kérelem – helyesen: bírság kiszabására tett indítvány – azonban nem része a kereseti kérelemnek. Épp ellenkezőleg: az a bírói gyakorlat szerint a személyhez fűződő jog megsértése iránti keresetnek olyan járulékos következménye, amelyet a bíróság a fél bírságra irányuló indítványától függetlenül, hivatalból is kiszabhat (BH1995.151.III.). Ezért az a tény, hogy az elsőfokú bíróság a felperes által indítványozott összegnél alacsonyabb bírságot szabott ki, nem jelenti azt, hogy az elsőfokú bíróság a keresetet ebben a részében elutasította.

Erre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a keresetnek teljes egészében helyt adó ítéletnek tekintette, és – a kereset teljes elutasítására irányuló fellebbezési kérelem folytán (1952. évi Pp. 253. §-ának (3) bekezdése) – annak valamennyi rendelkezését felülvizsgálta.

Ennek eredményeként megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az eljárást az elsőfokú eljárásra irányadó jogszabályoknak megfelelően folytatta le. A fellebbezési érveléssel szemben nem sértette meg az 1952. évi Pp. 3. §-ának (3) bekezdését sem, hiszen a 8. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 2. oldalának tanúsága szerint kellő időben és helyesen tájékoztatta a feleket a bizonyítandó tényekről, a bizonyítási kötelezettségről és a bizonyítási teherről. Ezért az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú eljárás megismétlésére irányuló fellebbezési kérelem nem volt alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást a bizonyítékok logikus és okszerű mérlegelésével szintén helyesen állapította meg, továbbá abból helytálló jogi következtetésre jutott, az általa kifejtett indokokat azonban az alábbiak szerint pontosítani kell.

I. A jogsértés megállapítása

A felperes egyrészt egy közvetlen, másrészt pedig egy közvetett hátrányos megkülönböztetés útján megvalósított jogsértés megállapítását kérte, amelyek alaposágát külön-külön kellett megvizsgálni.

1.) Közvetlen diszkrimináció

Az Ebktv. 8. §-a alapján közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport valós vagy vélt tulajdonsága, így – egyebek mellett – anyasága (terhessége) miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne.

A közvetlen diszkrimináció fogalmi elemei közül a felperes kötelezettsége volt az, hogy valószínűsítse:

- az a csoport, amelynek a védelmében a keresetet megindította, a jogsértéskor védett tulajdonággal rendelkezett;
- e csoportot más, védett tulajdonsággal nem rendelkező, de vele összehasonlítható helyzetben levő csoporthoz képest hátrány, azaz kedvezőtlenebb bánásmód érte vagy ennek közvetlen veszélye fenyeget; továbbá
- a hátrány és a csoport védett tulajdonsága között okozati összefüggés áll fenn, vagyis a csoport a védett tulajdonság miatt részesült kedvezőtlenebb elbánásban (Ebktv. 19. §-ának (1) bekezdése, EBH2010.2272., EBH2015.P.6., BDT2017.3751.).

Az alperes kötelezettsége ugyanakkor az volt, hogy a fenti tények valószínűsítése esetén kifejezetten bizonyítsa:

- a felperes által valószínűsített körülmények nem állnak fenn, azaz a keresettel érintett csoportnak a jogsértés idején nem volt védett tulajdonsága, vagy ha volt is, más, vele összehasonlítható helyzetben lévő csoporthoz képest nem részesült kedvezőtlenebb elbánásban, vagy ha mégis érte hátrány e csoportot, az nincs okozati összefüggésben a védett tulajdonsággal; vagy
- az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, illetve az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani (Ebktv. 19. §-ának (2) bekezdése, EBH2015.M.24., PJD2016.9.).

A felperes a valószínűsítési kötelezettségének eleget tett.

Először is: nem volt vitás, hogy az a csoport, amelynek a védelmében fellépett, a jogsértés időpontjában védett tulajdonsággal rendelkezett, hiszen a keresetét a kórházban szülő nőkkel szemben elkövetett közvetlen hátrányos megkülönböztetés miatt indította meg, a terhesség pedig védett tulajdonság (Ebktv. 8. §-ának l) pontja).

Másodszor: helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a felperes nemcsak valószínűsítette, hanem kifejezetten bizonyította is, hogy az alperes és a keresettel érintett jogelődje a kórházban szülő nőket – e védett tulajdonságuk miatt – egy velük összehasonlítható helyzetben lévő, de e védett tulajdonsággal nem rendelkező másik csoporthoz képest kedvezőtlenebb elbánásban részesítette.

Az alperes és annak keresettel érintett jogelődje: a kórház ugyanis a jogsértés időpontjában nemcsak a nála szülő nőket, hanem olyan személyeket is ellátott, akik nem szülés, hanem betegség folytán kerültek a kórházba. Bár ők nem rendelkeztek a keresettel érintett védett tulajdonsággal, mégis összehasonlítható helyzetben voltak a kórházban szülő nőkkel, még hozzá értelemszerűen éppen azért, mert ugyanazon egészségügyi intézményben kaptak egészségügyi ellátást.

Márpedig nem volt vita tárgya, hogy az alperes és a kórház a szülő nők kivételével az ott kezelt többi személy részére anélkül biztosította az Eütv-ben foglalt betegjogokat, hogy ennek fejében bármiféle ellenértéket vagy felajánlást kért vagy fogadott volna el. Ezt nem is tehette meg, hiszen az Eütv-ben foglalt betegjogok biztosítása valamennyi egészségügyi szolgáltató kötelezettsége, így az ehhez szükséges tárgyi feltételeket is nekik kell megteremteniük, amelyért a betegtől – a társadalombiztosítás alapján nyújtott egészségügyi szolgáltatások esetében – ellenértéket vagy felajánlást nem kérhetnek és nem is fogadhatnak el. Így például minden fekvőbeteg-ellátásban részesült beteget megilleti a jog, hogy a kórházból történő távozásakor zárójelentést kapjon (Eütv. 24. §-a (1) bekezdésének d) pontja, 137. §-ának a) pontja), ezzel összefüggésben tőlük a zárójelentés elkészítéséhez szükséges papír beszerzésének vagy számítógépes rendszer üzemeltetésének fejében sem ellenérték, sem felajánlás nem követelhető és nem is fogadható el, amelyet vitán felül az alperes és a kórház sem tett meg.

Ugyanilyen betegjog az Eütv. 11. §-ának (5) bekezdése alapján a szülő nők azon jogosultsága, hogy az általuk megjelölt nagykorú személy a vajúadás és a szülés során folyamatosan velük lehessen. Kétségtelen tény, hogy a kórháznak joga és kötelessége is egyben az, hogy meghatározza azokat a higiénias követelményeket, amelyeket a szülőszobán mindenkinek, így a szülő nők kísérőinek is be kell tartaniuk. Annak feltételeit azonban, hogy a szülők nők ilyen higiénias követelmények mellett is ugyanúgy élhessenek az Eütv. 11. §-ának (5) bekezdésében foglalt jogukkal, mint a többi kórházban kezelt beteg az őket megillető betegjogokkal, a kórháznak kell biztosítania. Mindez azt jelenti, hogy amennyiben a kórház a kísérő szülőszobai jelenlétét zsilipruhához köti, azt térítésmentesen kell átadnia a kísérőknek, hiszen ugyanígy köteles átadni például a zárójelentést is a fekvőbeteg-ellátásban részesült betegek részére.

Az alperes és a keresettel érintett jogelődje azonban már a 2017. szeptember 1. napján hatályba lépett, de ténylegesen csak 2018. január 1. napjától alkalmazott munkautasítás előtt sem így járt el, amelyet nemcsak a felperes, hanem az alperes indítványára kihallgatott tanúk is egyértelműen igazoltak. tanú 3 a tanúvallomásában levezette, hogy a kórház kezdetben ingyenesen biztosította a zsilipruhát a kísérők

részére, a kísérő jelenlétében történő szülés elterjedését követően azonban ezt a gyakorlatot nem tudta továbbfolytatni, azaz fel kellett hagynia a zsilipruha térítésmentes biztosításával (8. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 3. oldalának utolsó, 4. oldalának első bekezdései). A kórház ekkor vezette be azt, hogy a szülésznők a zsilipruha átadásakor tájékoztassák a védőöltözet nélkül érkező kísérőket arról, hogy az „alapítványi felajánlásokat” szívesen fogadják, amelyet tanú 3 szerint a „mivel tartozom?” kérdésre válaszként mondtak el (8. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 6. oldalának 2. bekezdése), míg tanú 4 szerint a felajánlást a ruha átadására „tekintettel” (17. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 3. oldalának 3. bekezdése), tanú 5 szerint pedig a ruháért „cserébe” minden esetben megemlítették (17. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 6. oldalának 2. bekezdése). Márpedig e tájékoztatás tartalma és körülményei teljesen egyértelművé teszik, hogy a szülő nők és kísérőik által fizetett pénzösszeg – annak elnevezésétől függetlenül – a zsilipruha ellenértéke volt, amelyet tanú 1 és tanú 2 tanúvallomásainak tanúsága szerint a szülő nők és kísérőik is úgy értelmeztek, hogy a védőöltözetért ellenszolgáltatást kell fizetni. Azzal tehát, hogy a kórház a zsilipruha átadására „tekintettel”, azért „cserébe” – bármilyen elnevezés alatt – ellenszolgáltatást vagy a költségekhez való hozzájárulást kért, kedvezőtlenebb elbánásban részesítette a szülő nőket, mint az általa ellátott többi személyt, hiszen ugyanilyen ellenszolgáltatásra vagy hozzájárulásra az őket megillető betegjogok biztosításával összefüggésben nem tartott igényt.

Azt, hogy a szülő nők terhére közvetlen hátrányos megkülönböztetés mégsem történt, az alperes a per során nem bizonyította, épp ellenkezőleg: a fent írt okok miatt az ő indítványára kihallgatott tanúk is a diszkrimináció elkövetését támasztották alá. Annak, hogy a kórház a kísérőknek „alapítványi hozzájárulás” nélkül is adott-e zsilipruhát, a közvetlen diszkrimináció szempontjából nem volt jelentősége, hiszen önmagában már azzal kedvezőtlenebb bánásmódban részesítette a szülő nőket a többi kórházi ellátotthoz képest, hogy az Eütv. 11. §-ának (5) bekezdésében biztosított betegjog gyakorlásával összefüggésben tőlük ellenszolgáltatást kért. Arra ugyanakkor helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság, hogy az alperes – az e körben fennálló bizonyítási kötelezettsége ellenére – e tényállítást nem is igazolta, ehhez ugyanis az általa indítványozott tanúk vallomása nem volt elegendő. Ennek az az oka, hogy a felperes által indítványozott tanúk a saját személyes tapasztalataik alapján nyilatkoztak úgy, hogy a kórház „alapítványi hozzájárulás” nélkül nem biztosított zsilipruhát a kísérőik részére. Így e tanúvallomások bizonyító erejét az alperes csak olyan személyek tanúkénti kihallgatásával cáfolhatta volna meg, akik szintén saját személyes tapasztalatként vallották volna azt, hogy a kórházban „alapítványi hozzájárulás” nélkül is kaptak zsilipruhát. Mivel azonban az alperes ilyen személyek tanúkénti kihallgatását nem kérte, e tényállítása valóban bizonyítatlan maradt.

A kifejtett okok miatt az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az alperes és jogelődje: a kórház a zsilipruha fejében kért „alapítványi hozzájárulással” megsértette az ott szülő nők egyenlő bánásmódhoz való jogát.

2.) Közvetett diszkrimináció

Az Ebktv. 9. §-a alapján közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül az a közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek nem minősülő, látszólag az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő rendelkezés, amely az Ebktv. 8. §-ában

meghatározott tulajdonságokkal rendelkező egyes személyeket vagy csoportokat lényegesen nagyobb arányban hátrányosabb helyzetbe hozza, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport volt, van vagy lenne.

A közvetett diszkrimináció körében a felperesnek ugyanazokat a tényeket kellett valószínűsítene, mint a közvetlen hátrányos megkülönböztetésre alapított kereseti kérelem esetén: a jogséttel érintett csoport jogséttéskor fennálló védett tulajdonságát, azt, hogy e csoportot egy másik, védett tulajdonsággal nem rendelkező, de vele összehasonlítható helyzetben levő csoporthoz képest hátrány érte vagy ennek közvetlen veszélye fenyeget, továbbá a védett tulajdonság és a hátrány közötti okozati összefüggést (Ebktv. 19. §-ának (1) bekezdése, EBH2010.2272., EBH2015.P.6., BDT2017.3751.). E kötelezettségének a felperes ez esetben is eleget tett.

Először is: nem volt vitás, hogy az a csoport, amelynek a védelmében fellépett, a jogséttés időpontjában védett tulajdonsággal rendelkezett, hiszen ezt a keresetét a kórházban szülő roma nemzetiségű nőekkel szemben elkövetett közvetett hátrányos megkülönböztetés miatt indította meg, a nemzetiséghez tartozás pedig védett tulajdonságnak minősül (Ebktv. 8. §-ának d) pontja).

Másodszor: helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a felperes kellő mértékben valószínűsítette: az alperes és a keresettel érintett jogelődje: a kórház az ott szülő roma nőket – e védett tulajdonságuk miatt – egy velük összehasonlítható helyzetben lévő, de e védett tulajdonsággal nem rendelkező másik csoporthoz képest lényegesen nagyobb arányban hozta hátrányosabb helyzetbe. A kórházban szülő nem roma nők csoportja ugyanis a kórházban szülő roma nőekkel értelemszerűen összehasonlítható helyzetben volt, ugyanakkor nem rendelkezett a nemzetiséghez tartozásból eredő védett tulajdonsággal.

A felperes a közvetlen diszkrimináció körében már kifejtett okok miatt nemcsak valószínűsítette, hanem igazolta is, hogy a kórház a zsilipruhák fejében az ott szülő nőktől és kísérőiktől „alapítványi hozzájárulást” kért. Bár ez az intézkedés minden kórházban szülő nőre egyaránt vonatkozott, az a kórházban szülő roma nőket az ott szülő többi nőhöz képest lényegesen nagyobb arányban hozta hátrányosabb helyzetbe. Mindezt a felperes az általa csatolt Stratégiával valószínűsítette, amely szerint a kórház területi ellátási kötelezettségével érintett települések nagyobb része az országos átlagot jóval meghaladó roma lakossággal rendelkezik, a romák jelentős része pedig szegénységben és mélyszegénységben él. Ezen adatokból, amelyek helyességét az alperes sem az elsőfokú eljárásban, sem pedig a fellebbezésében nem tette vitássá, egyenesen következik, hogy az „alapítványi hozzájárulás” kérése lényegesen nagyobb arányban okozott hátrányt a kórházban szülő roma nők számára, hiszen ők lényegesen nagyobb arányban voltak és vannak rosszabb vagyoni és jövedelmi helyzetben, mint a kórházban szülő többi nő. Ezért közöttük sokkal nagyobb arányban lehettek olyanok, akik a „hozzájárulást” nem tudták kifizetni, így sokkal nagyobb arányban eshettek el az Eütv. 11. §-ának (5) bekezdésében biztosított joguk gyakorlásától, mint a nem roma származású társaik. Azt, hogy e hátrányt a kórházban szülő roma nők sok esetben ténylegesen el is szenvedték, a felperes indítványára kihallgatott tanúk vallomása kifejezetten alá is támasztotta.

A felperes által kellő mértékben valószínűsított fenti tényekkel szemben az alperes kötelezettsége volt annak bizonyítása, hogy közvetett hátrányos megkülönböztetésre

mégsem került sor (Ebktv. 19. §-ának (2) bekezdése, EBH2015.M.24., PJD2016.9.). E kötelezettségének azonban nem tett eleget, hiszen – ahogy azt az ítéltábla a közvetlen diszkrimináció körében már kifejtette – nem igazolta azt a tényállítást, amely szerint minden olyan kísérőnek adott zsilipruhát, aki az „alapítványi hozzájárulást” nem tudta kifizetni.

A kifejtett okok miatt az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az alperes és egyik jogelődje: a kórház a sérelmezett intézkedésével az ott szülő roma nők terhére közvetett hátrányos megkülönböztetést valósított meg.

II. A jogsértés abbahagyása és eltiltás a zsilipruháért járó ellenérték követelésétől

A felperes a módosított keresete szerint azt kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest a jogsértés abbahagyására, és tiltsa el őt attól, hogy a zsilipruháért ellenértéket követelhesen (17. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 1. oldalnak utolsó előtti bekezdése).

E kereseti kérelmek szintén alaposak voltak, hiszen a közvetlen és a közvetett hátrányos megkülönböztetés jelenleg is fennáll. Az alperes ugyanis a 2018. január 1-től alkalmazott munkautasítás alapján most már deklaráltnak 2500 Ft vételár ellenében biztosítja a kísérők számára azt a védőöltözetet, amely nélkül a szülőszobába nem léphetnek be. Mindez – a fent részletesen kifejtett okok miatt – egyrészt a szülő nőkkel szembeni közvetlen, másrészt pedig a szülő roma nőkkel szembeni közvetett diszkrimináció. Ennek abbahagyására és az alperes ellenérték követelésétől történő eltiltására a felperes az 1959. évi Ptk. 84. §-a (1) bekezdésének b) és d) pontjai alapján jogszerűen tartott igényt (Legfelsőbb Bíróság Pfv.IV.21.568/2010/5., EBH2011.2307.).

A fellebbezési érveléssel szemben az a tény, hogy az alperes meghatározhatja a szülőszobában betartandó higiéniai követelményeket, nem jogosítja fel őt arra, hogy a zsilipruháért ellenértéket kérjen, az Eütv. 11. §-ának (5) bekezdésében foglalt jog gyakorlásához szükséges tárgyi feltételeket ugyanis – a többi betegjoghoz hasonló módon – neki kell biztosítania, ennek költségeit nem háríthatja át a szülő nőkre és a kísérőikre.

III. A közérdekű bírság

Az 1959. évi Ptk. 84. §-ának (2) bekezdése alapján kiszabható közérdekű bírság jellegénél fogva nem a jogaiban megsértett fél kompenzálását szolgálja, hanem a társadalom rosszállását fejezi ki, általános védekezésül szolgál a hasonló cselekményektől való visszatartás érdekében (BH1991.353.). Kártérítési kereset hiányában akkor alkalmazható, ha a jogsértés indokolatlanul súlyos, az ahhoz vezető magatartás pedig felróható, és megfelelő igényérvényesítés esetén a kártérítési kötelezettség nem zárható ki (BH2003.150.). Bár a mértékét elsősorban a jogsértés súlya és a felróhatóság foka alapján kell meghatározni, e körben mérlegelni kell az eset összes többi releváns körülményét is (EBH2011.2307.).

Az nem lehet vita tárgya, hogy a közvetlen és a közvetett diszkrimináció olyan súlyos jogsértésnek minősül, amely a közérdekű bírság kiszabását megalapozza. Nem férhet kétség ahhoz sem, hogy az alperes és a keresettel érintett jogelődje nem úgy jártak el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, hiszen az Eütv. 11. §-ának (5)

bekezdésében foglalt jog gyakorlásához szükséges tárgyi feltételeket nem a saját – adott esetben a fenntartójuk által kiegészített – forrásaikból teremtették elő, hanem az ezzel kapcsolatos költségeket a szülő nőkre és kísérőikre hárították. Ezért a közérdekű bírság kiszabását az alperes és a kórház felróhatóságának hiánya sem zárta ki. Mindez azt jelenti, hogy megfelelő igényérvényesítés esetén sor kerülhet az alperes kártérítésben történő marasztalására is, így a közérdekű bírság kiszabásának valamennyi feltétele fennállt.

E bírság mértékét ugyanakkor az elsőfokú bíróság túlzottan magas összegben határozta meg, figyelmen kívül hagyta ugyanis azt, hogy az alperes eltiltásra került a zsilipruha ellenértékének követelésétől, amely egyrészt már önmagában is jelentős anyagi terhet ró az alperesre, másrészt pedig a jogsértés megismétlését kizárja. Ilyen körülmények között a közérdekű bírság csupán azt a célt szolgálhatta, hogy az alperest visszatartsa más, hasonlóan súlyos jogsértésektől, amelyet – a zsilipruhával kapcsolatos terhek viselése mellett – 2 000 000 Ft bírság kiszabásával is el lehetett érni. Ezért az ítéltábla az alperes által fizetendő közérdekű bírságot erre az összegre leszállította.

IV. Az elsőfokú perköltség és a le nem rótt illeték

Ahogy azt az ítéltábla már kifejtette: a közérdekű bírság iránti indítvány nem része a kereseti kérelemnek, így annak összegét a perérték, továbbá a pernyertesség-pervesztesség arányának meghatározása során nem lehet figyelembe venni (BH1995.151.III.). Mivel pedig a személyiségi jogsértés objektív szankcióinak alkalmazására irányuló kereseti kérelem alaposnak bizonyult, a felperes teljes pernyertes lett. Az elsőfokú eljárás során a jogi képviselőjének munkadíját előlegezte meg, amelynek összegét az ítéltábla a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet (R.) 3. §-ának (3) bekezdése alapján – 15 óra igazolt jogi képviseleti tevékenység és 5000 Ft/óra díjazás alapulvételével – 75 000 Ft-ban határozta meg, és arra a jogi képviselő alanyi adómentessége folytán általános forgalmi adót nem számított fel. Ezt meghaladó jogi képviselői munkadíj megfizetésére az alperes nem kötelezhető, ezért az általa fizetendő elsőfokú perköltséget az ítéltábla erre az összegre leszállította annak rögzítése mellett, hogy a meg nem határozható perérték folytán az állam terhén maradó elsőfokú illeték összege csupán 36 000 Ft.

A kifejtett okok miatt az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét az 1952. évi Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján ennek megfelelően részben megváltoztatta, egyebekben pedig helybenhagyta azzal, hogy az elsőfokú ítélet elírást tartalmazó fejrészeivel szemben az alperes neve helyesen: Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Központi Kórház és Egyetemi Oktatókórház.

Az alperes fellebbezése a per főtárgya tekintetében nem vezetett eredményre, ezért köteles a felperes jogi képviselői munkadíjból álló másodfokú perköltségének megfizetésére (1952. évi Pp. 78. §-ának (1) bekezdése), amelynek összegét az ítéltábla 5000 Ft-ban határozta meg, és arra a jogi képviselő alanyi adómentessége folytán ez esetben sem számított fel általános forgalmi adót (R. 3. §-ának (3) és (5) bekezdései).

A feljegyzett fellebbezési illetéket az alperes illetékmentessége folytán az állam viseli (6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdése, 14. §-a).

Debrecen, 2018. január 24.

Dr. Bakó Pál s.k. a tanács elnöke, Dr. Molnár Tibor Tamás s.k. előadó bíró, Dr. Árok Krisztián s.k. bíró

DEBRECENI ÍTÉLTÁBLA
Pf.I.20.749/2018/10. szám

A Debreceni Ítéltábla a dr. Muhi Erika ügyvéd (2030 Érd, Kárpitos utca 11. szám) által képviselt Európai Roma Jogok Központja Alapítvány (1077 Budapest, Kéthly Anna tér 1., Greenpoint Irodaház I. emelet alatti székhelyű) felperesnek – a dr. Méhes László ügyvéd (9200 Mosonmagyaróvár, Palánk utca 1. I/14. szám) által képviselt Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Központi Kórház és Egyetemi Oktatókórház (3529 Miskolc, Csabai kapu 9-11. szám alatti székhelyű) alperes ellen egyenlő bánásmód megsértése miatt a Miskolci Törvényszéken 10.P.22.249/2017. ügyszám alatt indult, és az alperes fellebbezése miatt a Debreceni Ítéltábla előtt folyamatban volt perében meghozta a következő

v é g z é s t:

Az ítéltábla a Pf.I.20.749/2018/8. számú ítélete keltezését **kijavítja**:

A Pf.I.20.749/2018/8. számú ítélet meghozatalának ideje **2019.** január 24. napja.

Ez ellen a végzés ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

A felperes az ítéltáblához Pf. 9. szám alatt érkezett beadványában a 2019. január 24-én hozott másodfokú ítélet kijavítása iránti kérelmet terjesztett elő, ugyanis az írásba foglalt ítéleten a meghozatal éveként 2018 szerepel, azonban azt az ítéltábla 2019-ben hozta.

Az ítéltábla a másodfokú ítélet keltezését – annak nyilvánvaló elírására tekintettel – a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: 1952-es Pp.) 224. §-ának (1) bekezdése alapján kijavította.

A végzés ellen az 1952-es Pp. 224. §-ának (4) bekezdése alapján nincs helye fellebbezésnek.

Debrecen, 2019. február 27.

Dr. Bakó Pál s.k.
a tanács elnöke